

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Харківська державна академія культури
Факультет хореографічного мистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан факультету хореографічного
мистецтва, ХДАК

_____ Ірина МОСТОВА

ПОЛОЖЕННЯ

**про виконання та захист кваліфікаційних робіт
на здобуття освітньої кваліфікації «Магістр з хореографії»
галузі знань «02 Культура і мистецтво»
спеціальності «024 Хореографія»**

Харків – 2024 рік

Положення про виконання та захист кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 024 Хореографія галузі знань 02 Культура і мистецтво освітньо-професійної програми Хореографія – Х. ХДАК, 2024 – 26 с.

Затверджено радою факультету
хореографічного мистецтва
(протокол № 1 від 26.08.2024 р.)

Рекомендовано кафедрою народної хореографії
(протокол № 1 від 23.08.2024 р.)

Укладач:
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасної та бальної хореографії
– Ольга ХЕНДРИК

ЗМІСТ

1. Організація підготовки кваліфікаційної роботи.

- 1.1. Загальні положення.
- 1.2. Етапи підготовки, виконання та захисту кваліфікаційної роботи.
- 1.3. Організація керівництва підготовкою та захистом кваліфікаційної роботи.

2. Вимоги до виконання та оформлення кваліфікаційної роботи.

- 2.1. Організація виконання магістерських робіт.
- 2.2. Структура кваліфікаційної роботи магістра.
- 2.3. Загальні рекомендації до оформлення кваліфікаційної роботи.

3. Організація та порядок захисту кваліфікаційної роботи.

- 3.1. Попередній захист кваліфікаційної роботи.
- 3.2. Допуск до захисту.
- 3.3. Захист кваліфікаційної роботи.
- 3.4. Зберігання кваліфікаційних робіт.

ДОДАТКИ

1. Організація підготовки кваліфікаційної роботи.

Положення про організацію, виконання та захист кваліфікаційної роботи магістра за спеціальністю 024 «Хореографія» та атестації здобувачів-магістрів ХДАК факультету хореографічного мистецтва (далі - Положення) розроблено на основі вимог Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», державних стандартів вищої освіти України та інших нормативно-правових актів, що регулюють питання в сфері освіти в Україні; Статуту ХДАК (затвердженого Міністерством культури України від 02.09.2016 р. № 767); Положення про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії культури; Положення про порядок створення та організацію роботи Державної екзаменаційної комісії для атестації осіб, які здобувають ступені вищої освіти і кваліфікації в Харківській державній академії культури тощо.

1.1. Загальні положення

Положення є нормативним документом ХДАК, який визначає вимоги до форм організації виконання та змісту кваліфікаційних робіт випускників освітньо-професійної програми Хореографія.

Положення регламентує обов'язки Здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 024 «Хореографія», викладачів, керівництва випускової кафедри, а також діяльність деканату з підготовки та захисту кваліфікаційної роботи здобувачами-випускниками. Дія Положення поширюється на всі форми навчання (денну/заочну).

1.1.1. Магістр – освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти й присуджується навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми, який повинен виконувати творчі розробки в контексті основних напрямів розвитку теорії та практики сучасної світової хореографічної культури, творчо осмислювати національну спадщину та максимально володіти сучасною хореографічною методологією для творчої, проектної та експериментально-балетмейстерської діяльності за спеціальністю.

Термін навчання за другим (магістерським) рівнем для денної та заочної форм навчання на основі бакалаврської підготовки складає 1 рік 4 місяці. Підсумком навчання в магістратурі є підготовка та захист кваліфікаційної роботи магістра.

1.1.2. Кваліфікаційна робота – це самостійний комплексний творчий проект балетмейстерської роботи магістра з елементами дослідництва та інновацій, яка є підсумком теоретичної та практичної підготовки в рамках нормативної та вибіркової складових освітньо-професійної програми підготовки магістрів. Кваліфікаційну роботу виконує здобувач вищої освіти магістратури на завершальному етапі фахової підготовки з метою встановлення фактичної відповідності підготовки магістранта стандарту освіти та рівню кваліфікаційної підготовки випускника вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності 024 «Хореографія». Магістрант повинен розв'язувати складні

спеціалізовані задачі та творчо-професійні проблеми у сфері хореографічного мистецтва під час практичної реалізації балетмейстерської роботи, яка передбачає проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень в сфері хореографії.

1.1.3. Процес виконання кваліфікаційної роботи спрямований на розвиток наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

ЗК1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК2. Здатність виявляти та вирішувати проблеми (дослідницькі, творчі, організаційні) у сфері фахової діяльності.

СК3. Здатність здійснювати дослідницьку діяльність у сфері хореографії.

СК4. Здатність до художньо-критичної діяльності у сфері хореографії.

СК9. Здатність до балетмейстерської розробки та втілення хореографічних творів.

СК17. Здатність розробляти і втілювати авторські хореографічні твори різноманітні за формою, жанром, виражальними засобами з використанням традиційних та новітніх прийомів їх створення.

ПР1. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для провадження педагогічної, адміністративно-управлінської, балетмейстерської, науково-дослідної діяльності в сфері хореографії.

ПР5. Вміти аргументувати, упорядковувати факти, аналізувати, порівнювати, класифікувати, робити висновки у процесі науково-дослідної діяльності.

ПР19. Презентувати власні мистецькі, педагогічні та наукові досягнення, використовуючи різноманітні комунікаційні технології.

ПР20. Популяризувати хореографічне мистецтво у процесі різноаспектної художньо-просвітницької діяльності.

ПР21. Володіти базовими методиками захисту інтелектуальної власності, застосовувати правила оформлення прав інтелектуальної власності у сфері хореографії.

ПР22. Реалізовувати повний цикл багаточастинного балетмейстерського твору – від творчого задуму до сценічного втілення, з урахуванням власного досвіду, наявних вимог та ресурсів, інших умов.

1.1.4. Складові частини кваліфікаційної роботи магістра:

- теоретична частина творчого проекту (обґрунтування концепції творчого проекту балетмейстерської роботи, методичних аспектів та ін.);
- розробка творчого проекту (складання композиційного та постановчого планів балетмейстерської роботи);
- практична частина (постановка та репетиція балетмейстерської роботи магістранта та її публічний захист)

Практична частина творчого проекту може бути не реалізованою відповідно до обґрунтованих чинників: карантин, військові дії, інших причин дистанційного навчання.

Практично реалізований творчий проект може дозволити виключення постановчого плану зі структури магістерської роботи.

1.2. Етапи підготовки, виконання та захисту кваліфікаційної роботи

Організаційно процес підготовки та захисту кваліфікаційної роботи магістра складається з наступних етапів: підготовчого, основного, заключного.

1.2.1. Підготовчий етап передбачає:

- призначення керівника кваліфікаційної роботи
- вибір теми і об'єкта дослідження, визначення мети й завдань роботи, обґрунтування актуальності теми;
- погодження обраної теми з керівником кваліфікаційної роботи та затвердження теми на засіданні випускової кафедри;
- вивчення інформаційних джерел (ознайомлення зі станом проблеми, збирання фактичних матеріалів, проведення необхідних досліджень, формування ідеї тощо);
- підготовка концепції роботи, тобто власного розуміння сутності проблеми, визначення шляхів її вирішення;
- складання попереднього варіанту композиційного плану та узгодження його з керівником кваліфікаційної роботи;
- складання переліку використаних джерел;
- формування та аналіз музичного супроводу та узгодження його з керівником кваліфікаційної роботи;
- пошук аналогів та прототипів досліджуваних об'єктів;
- формування концепції формотворення балетмейстерської роботи та опрацювання просторових, художньо-образних рішень тощо;
- розробка постановчого плану роботи та узгодження його з керівником кваліфікаційної роботи.

1.2.2. Основний етап роботи передбачає виконання теоретичної та практичної частин кваліфікаційної роботи.

1.2.2.1. Виконання теоретичної частини:

- визначення методики дослідження;
- викладення матеріалу дослідження з метою обґрунтування ідеї та теми творчого проєкту;
- виявлення тенденцій і закономірностей формування та розвитку досліджуваних проблем на основі зібраних матеріалів;
- оформлення матеріалів теоретичної розробки творчого проєкту згідно до вимог;
- написання остаточного варіанту композиційного та постановчого планів.

1.2.2.2. Виконання практичної частини:

- здійснення постановчої та репетиційної роботи з виконавцями;
- погодження усіх матеріалів кваліфікаційної роботи з керівником та представлення матеріалів цифрових носіях.

1.2.3. Заключний етап роботи починається за два місяці до захисту кваліфікаційної роботи магістра. На цьому етапі теоретична і практична частини роботи повинні бути повністю виконані.

1.2.3.1. Підготовка та організація захисту:

- представлення роботи на перевірку на наявність академічного плагіату;
- ознайомлення керівника з усіма частинами роботи, результатами проходження перевірки на наявність плагіату та написання відгуку;
- розгляд роботи завідувачем випускової кафедри;
- проходження усіх стадій перевірки кваліфікаційної роботи магістра на кафедрі та отримання допуску до захисту (на основі перевірки на плагіат та відгуку керівника);
- отримання рецензії фахівця (внутрішньої або зовнішньої);
- підготовка виступу та презентації балетмейстерської роботи;
- подача повного комплексу документів кваліфікаційної роботи секретарю ЕК;

Публічний захист кваліфікаційної роботи здійснюється відкрито й гласно, робота повинна бути оприлюднена на сайті закладу вищої освіти або випускової кафедри, або в електронному депозитарії навчального закладу.

Захист кваліфікаційної роботи складається з двох етапів які оцінюються екзаменаційною комісією з прерогативою оцінки за створення балетмейстерської роботи у співвідношенні 50% на 50%, отже:

перший етап – це презентація творчого проекту за яку магістрант отримує 50 % екзаменаційних балів;

другий етап – захист теоретичної частини кваліфікаційної роботи, за яку магістрант отримує 50 % екзаменаційних балів.

1.3. Організація керівництва підготовкою та захистом кваліфікаційної роботи.

В академії загальне керівництво організацією державної атестації здійснює ректор згідно з законами «Про освіту» та «Про вищу освіту», постановами Кабінету Міністрів України та нормативними документами Міністерства освіти і науки України (МОН України) та Міністерства культури та інформаційної політики України. Він ставить завдання щодо забезпечення якості державної атестації, видає накази, які регламентують організацію роботи ректорату, деканатів факультетів, випускових кафедр щодо підготовки кваліфікаційних робіт магістрів, здійснює контроль за їх виконанням через проректорів з навчальної та науково-педагогічної роботи і підпорядкованим структурам академії, деканів факультетів, організує регулярне обговорення стану підготовки кваліфікаційних робіт та результатів атестації здобувачів на засіданні ректорату та методичної раді академії.

На факультеті за організацію та якість підготовки кваліфікаційних робіт відповідає декан. Він здійснює керівництво й контроль з питань підготовки

виконання та захисту кваліфікаційних роботи через деканат та завідувача випускової кафедри, організує регулярне обговорення стану підготовки кваліфікаційних робіт та результатів атестації здобувачів на засіданні ради факультету.

На випусковій кафедрі відповідальність за організацію, якість підготовки та захисту кваліфікаційних робіт несе керівник магістерської роботи та завідувач кафедри. Вони безпосередньо здійснюють керівництво і контроль ходу підготовки магістерської роботи. Для вирішення організаційних питань на кафедрі може призначатися відповідальний за підготовку та захист кваліфікаційної роботи зі складу викладачів кафедри.

Для керівництва кваліфікаційними роботами призначаються викладачі випускової кафедри або провідні спеціалісти у сфері хореографічного мистецтва факультету.

За викладачами, які здійснюють керівництво кваліфікаційною роботою вперше, можуть за рішенням кафедри закріплюватися консультантами досвідчені викладачі кафедри.

Для забезпечення роботи ЕК, яка працюватиме на кафедрі, призначається секретар ЕК. Якщо він призначається зі складу викладачів кафедри, то час, який ним витрачається на роботу в ЕК, зазначається в відповідному розділі індивідуального плану.

1.3.1. Функції деканату щодо організації підготовки кваліфікаційних робіт:

- за поданням випускової кафедри готує проекти наказів і подає їх на затвердження ректору (проректору): про відрядження здобувачів вищої освіти, які не склали залік з дипломної практики або атестації, про поновлення перед захистом; про недопущення здобувачів до захисту кваліфікаційної роботи; про допуск до повторного захисту студентів, які з поважних причин не змогли пройти її у встановлений термін;
- за поданням випускової кафедри вносить пропозиції щодо баз дипломної практики здобувачів вищої освіти ФХМ до навчального відділу ХДАК;
- формує списки здобувачів вищої освіти, які за підсумками дипломної практики допущені до підготовки та захисту кваліфікаційної роботи, готує проект наказу про призначення керівників та закріплення за здобувачами факультету тем кваліфікаційних робіт, а також рецензентів;
- здійснює контроль за організацією підготовки та захисту кваліфікаційних робіт на випусковій кафедрі, а також роботою членів ЕК;
- надає до ЕК зведені відомості за підписом декана (заступника декана) та довідок про виконання навчального плану здобувачем;
- готує необхідну документацію для оформлення дипломів другого рівня вищої освіти та їх отримання у встановленому порядку;
- не пізніше тижня до початку роботи ЕК проводить інструктивну нараду із завідувачами кафедр, головою і членами ЕК та технічним секретарем ЕК

щодо порядку оформлення документів ЕК та термінів надання їх до відповідних структур ректорату.

1.3.2. Функції випускової кафедри щодо організації підготовки кваліфікаційних робіт:

- сумісно з деканатом факультету готує проекти наказів і подає їх на затвердження ректору: про призначення керівників та закріплення за здобувачами-випускниками тем кваліфікаційних робіт за спеціальністю кафедри; про зміни тем або керівників кваліфікаційних робіт; про допуск до повторного захисту здобувачів, які з поважних причин не змогли пройти її у встановлений термін;
- надає пропозиції до навчального відділу академії щодо голів ДЕК із захисту кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня вищої освіти;
- готує і подає до навчального відділу академії склади ЕК для затвердження ректором;
- складає розклад роботи ЕК (за місяць до початку її роботи), узгоджують його з головою ЕК і подають до навчального відділу академії;
- оновлює методичні рекомендації (вказівки) з підготовки та захисту кваліфікаційних робіт з урахуванням даного положення;
- готує необхідну документацію для проходження здобувачами педагогічної практики (програму практики, методичні вказівки з проведення практики, індивідуальні завдання, вимоги щодо оформлення звіту про практику, порядок захисту звітів тощо);
- розробляє, затверджує та закріплює за магістрантами теми кваліфікаційних робіт;
- визначає керівників кваліфікаційних робіт з числа досвідчених викладачів випускової кафедри, факультету;
- виділяє (по можливості) спеціальні приміщення для підготовки та захисту кваліфікаційних робіт і забезпечують їх необхідними методичними матеріалами, довідковою літературою, а також місця в танцювальних залах та аудиторіях для проведення наукових досліджень або балетмейстерської діяльності за темами кваліфікаційних робіт;
- готує пропозиції щодо складу ЕК, визначають секретаря ЕК (із викладачів, досвідчених методистів зі складу факультету, лаборантів);
- готує приміщення для роботи ЕК, необхідну документацію та технічні засоби для захисту кваліфікаційних робіт;
- бере участь у складанні звітів про роботу ЕК, на вимогу голови ЕК надає необхідну інформацію з організації навчального процесу, його кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення, заходів щодо підвищення якості освіти випускників та освітньої діяльності на кафедрі;
- обговорює на своїх засіданнях підсумки роботи ЕК, розробляє і впроваджує заходи щодо покращення організації підготовки та захисту кваліфікаційних

робіт та підвищення якості кваліфікаційних робіт в умовах академічної доброчесності.

1.3.3. Функції та обов'язки керівників кваліфікаційних робіт:

Функція контролю за розробкою та виконанням кваліфікаційної роботи відповідно до діючих стандартів делегується керівникові кваліфікаційної роботи.

Час, відведений на керівництво одним дипломником-магістром, його консультування, рецензування та захист, а також максимальна кількість дипломників відповідного рівня вищої освіти визначаються положенням «Про планування та облік педагогічного навантаження викладачів академії», яке розробляється на підставі діючих норм МОН України та Міністерства культури та інформаційної політики України і складає 33 години на одного магістранта на весь період навчання (11 годин на 2 семестр, 22 години на третій семестр).

Загальна кількість дипломників на одного керівника кваліфікаційної роботи не може перевищувати одночасно 5 осіб другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Обов'язковим компонентом керівництва виконанням здобувачами кваліфікаційних робіт є вступна настановна індивідуальна співбесіда з погодженням об'єкта, предмету, мети й завдання дослідження, виконання кваліфікаційної роботи, а також переліку обов'язкових питань для розроблення. Для викладачів, які здійснюють керівництво та консультування виконання кваліфікаційних робіт, методист випускової кафедри готує інформаційні пам'ятки із зазначенням прізвищ та ініціалів студентів, факультету, курсу, спеціальності, освітньо-професійної програми, групи та затверджених тем кваліфікаційних робіт, графік проведення щотижневих консультацій.

1.3.3.1. Обов'язки керівника кваліфікаційної роботи:

- разом зі здобувачем розробляє тему кваліфікаційної роботи, готує творчі заявки та їх подання до затвердження на засіданні випускової кафедри, а після оприлюднення тематики надає здобувачу необхідні пояснення за обраними темами;
- разом зі здобувачем готує завдання до підготовки творчого проекту;
- видає рекомендації щодо опрацювання необхідної фахової літератури, наукових видань і публікацій, довідкових матеріалів та інформаційних та відео джерел за темою кваліфікаційної роботи;
- надає необхідну допомогу з теоретичних, практичних та методичних питань кваліфікаційної роботи;
- скеровує складання здобувачем попереднього варіанту композиційного та постановчого планів балетмейстерської роботи;
- регулярно консультує здобувача з питань виконання роботи, а за необхідності організовує консультації інших викладачів;
- готує здобувача вищої освіти до захисту, організовує (за необхідності) попередній показ балетмейстерської роботи;

- контролює якість та самостійність виконання роботи, інформує завідувача кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
- здійснює загальне керівництво кваліфікаційною роботою, несе відповідальність за наявність у роботі помилок системного характеру та у разі невиконання здобувачем рекомендацій щодо виправлення таких помилок, зазначає це у відгуку;
- надає відгук на кваліфікаційну роботу з характеристикою професійних та індивідуальних якостей магістра (аналітичних, дослідницьких, світоглядних та ін.) на основі якого завідувач кафедри приймає рішення до допуску роботи до захисту;
- ініціює надання магістрантові рекомендацій ЕК для продовження навчання в аспірантурі з урахуванням наукових (творчих) здобутків.

У разі нехтування керівником обов'язковими компонентами керівництва виконанням кваліфікаційних робіт, завідувач випускової кафедри зобов'язаний (із власної ініціативи або за зверненням студента) замінити керівника.

1.3.3.2. Функції рецензента кваліфікаційної роботи:

Рецензент призначається зі складу досвідчених викладачів або науковців академії та зовнішніх організацій, фахова кваліфікація яких відповідає вимогам ОПП за спеціальністю випускників.

Рецензенти кваліфікаційних робіт другого рівня вищої освіти не повинні бути співробітниками випускової кафедри. Не дозволяється також призначення керівників кваліфікаційних робіт для взаємного рецензування кваліфікаційних робіт.

Рецензент кваліфікаційної роботи:

- докладно знайомиться зі змістом творчого проекту та матеріалами його теоретичної розробки, приділяє увагу науково-творчому рівню роботи, актуальності та аспектам її креативності, правильності наукових посилань, використанню новітніх досягнень хореографічної теорії та практики, дотриманню вимог стандартів тощо. За необхідності запрошує магістранта на бесіду для отримання його пояснень з питань роботи;
- готує рецензію у друкованому вигляді, що складається у довільній формі із зазначенням:
 - відповідності творчого проекту затвердженій темі та ідеї;
 - актуальності теми;
 - якості роботи з матеріалами теоретичної частини творчого проекту, відповідності тексту та інших елементів проекту вимогам чинних стандартів;
 - глибини творчого та наукового обґрунтування прийняття рішень при виконанні кваліфікаційної роботи;
 - ступеня використання сучасних досягнень науки, мистецтва, виробництва, інформаційних та візуальних технологій;
 - оригінальності прийнятих рішень та отриманих результатів;

- правильності наукових посилань та іншого;
- можливості впровадження результатів кваліфікаційної роботи;
- відповідності вимогам академічної доброчесності;
- недоліків роботи;
- оцінки роботи за затвердженою методикою і можливості присвоєння дипломнику-магістру відповідної кваліфікації (формулювання згідно з діючими нормативними документами).

Якщо рецензент є співробітником зовнішньої організації (іншого ЗВО, НДІ, підприємства, установи тощо), то на бланку рецензії ставиться печатка цієї організації, яка засвідчує його підпис.

Негативна оцінка проекту, яка може бути висловлена в рецензії, не є підставою до недопущення його захисту, але впливає на оцінювання роботи ДЕК.

1.3.3.3. Права та обов'язки здобувача вищої освіти:

Здобувач має право:

- вибирати тему магістерської роботи з числа запропонованих випусковою кафедрою або запропонувати власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки і можливості виконання. У разі необхідності може ініціювати питання про зміну теми роботи, керівника, але не пізніше одного тижня з початку підготовки кваліфікаційної роботи. У всіх випадках він звертається з відповідною заявою на ім'я завідувача випускової кафедри;
- користуватися довідковою літературою та стандартами, зразками фрагментів теоретичних розробок інших творчих проектів та композиційно-постановочних планів, методичними вказівками щодо виконання та оформлення складових проекту та ін.;
- користуватися інформаційною, аудиторною базою кафедри, приладами, аудіо та відео технікою тощо для підготовки та проведення творчого процесу або наукових досліджень за темою роботи;
- отримувати консультації керівника та консультантів роботи;
- самостійно вибирати варіанти вирішення завдань кваліфікаційної роботи;
- попередній (на кафедрі), первісний або повторний (у ЕК) захист кваліфікаційної роботи;
- звертатися (в усній або письмовій формі) до голови ЕК, керівництва факультету, академії зі скаргами або апеляціями щодо порушення його прав.

Здобувач магістратури зобов'язаний:

- своєчасно вибрати тему роботи та отримати конкретні завдання від керівника на підбирання та опрацювання матеріалів, необхідних для її підготовки;
- отримати у керівника кваліфікаційної роботи завдання для виконання кваліфікаційної роботи, з'ясувати зміст, особливості та вимоги до виконання його окремих питань;

- регулярно, не рідше одного разу на два тижні, інформувати керівника кваліфікаційної роботи про стан виконання роботи, надавати на його вимогу необхідні матеріали для перевірки;
- самостійно проводити постановчу та репетиторську роботу балетмейстера;
- при розробці питань враховувати сучасні досягнення науки і мистецтва, використовувати передові методики наукових та фахових досліджень, приймати оптимальні рішення із застосуванням системного підходу;
- відповідати за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, якість оформлення матеріалів теоретичної розробки творчого проекту, практичної частини проекту (композиційного та постановчого планів), їх відповідність методичним вказівкам (рекомендаціям) з підготовки виконання та захисту кваліфікаційної роботи випускової кафедри, існуючим нормативним документам та стандартам;
- своєчасно та адекватно реагувати на зауваження та рекомендації керівника і консультантів;
- у встановлений термін подати роботу для перевірки керівнику і після усунення їх зауважень повернути керівнику для отримання його відгуку;
- у встановлений термін подати роботу для перевірки на плагіат;
- отримати всі необхідні підписи на титульному аркуші і аркуші завдання до матеріалів теоретичної розробки творчого проекту та творчого проекту, а також резолюцію завідувача кафедри про допуск до захисту;
- особисто подати кваліфікаційну роботу (у паперовому та цифровому вигляді), яка допущена до захисту, рецензенту; на його вимогу надати необхідні пояснення з питань, які розроблялися в кваліфікаційній роботі;
- ознайомитися зі змістом відгуків керівника і рецензента та підготувати (у разі необхідності) аргументовані відповіді на їх зауваження при захисті проекту у ЕК. Вносити будь-які зміни або виправлення в роботу після отримання відгуків керівника та рецензента забороняється;
- за рішенням випускової кафедри або з власної ініціативи та за згодою керівника кваліфікаційної роботи пройти попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі або в організації, де виконувалась робота;
- у строк, визначений секретарем ЕК, надати кваліфікаційну роботу до ЕК;
- своєчасно прибути на захист магістерської роботи або попередити завідувача випускової кафедри, декана та голову ЕК (через секретаря ЕК) про неможливість присутності на захисті із зазначенням причин цього та наступним наданням документів, які засвідчують поважність причин.

У разі відсутності таких документів ЕК може прийняти рішення про неатестацію здобувача як такого, що не з'явився на захист магістерської роботи без поважних причин, з подальшим відрахуванням з академії. Якщо здобувач вищої освіти не мав змоги заздалегідь попередити про неможливість своєї присутності на захисті, але в період роботи ЕК надав необхідні виправдані документи ЕК може перенести дату захисту.

2. Вимоги до виконання та оформлення кваліфікаційної роботи.

2.1. Організація виконання магістерських робіт.

2.1.1. Виконання кваліфікаційної роботи обов'язково складатиметься з наступних етапів:

- збір інформаційного матеріалу;
- робота з аналогами та прототипами досліджуваних об'єктів, явищ, процесів тощо;
- концептуальне вирішення теми балетмейстерської роботи;
- визначення обсягу складових частин балетмейстерської роботи для представлення до захисту;
- робота над розділами та підрозділами матеріалів теоретичної розробки творчого проекту;
- робота над композиційним та постановчим планами балетмейстерської роботи;
- виконання постановчої та репетиційної роботи;
- комплексне завершення кваліфікаційної роботи та її подача на допуск до захисту, попередній захист (за вимогою випускової кафедри).

Етапи роботи над кваліфікаційною роботою можуть бути розширені й змінені, враховуючи характер і специфіку завдань, але вони повинні бути чітко сформульованими та мати віддзеркалення у теоретичній частині творчого проекту.

2.2. Загальні вимоги до структури та обсягу кваліфікаційної роботи магістра.

Кваліфікаційна робота магістра полягає у рішенні професійної задачі – створенні хореографічної сюїти або розгорнутої хореографічної композиції, що обов'язково передбачає розробку творчого проекту (з наявним композиційним і постановчим планами) та написання теоретичної частини творчого проекту.

Незалежно від обраної теми та спеціалізації (народної, класичної, сучасної та бальної хореографії) кваліфікаційна робота має наступну структуру:

- титульна сторінка кваліфікаційної роботи;
- зміст;
- вступ;
- розділи і підрозділи теоретичної частини;
- висновки до теоретичної частини;
- композиційний план балетмейстерської роботи;
- постановчий план балетмейстерської роботи (може бути відсутнім при наявності практично-реалізованого проекту);
- висновки до кваліфікаційної роботи;
- список використаних джерел;
- додатки;

- балетмейстерська робота магістранта на цифрових носія (на розсуд здобувача та за умов можливого очного навчання).

2.2.1. Загальні вимоги до теоретичної частини творчого проекту.

Теоретична частина творчого проекту магістра виконується як наукове дослідження, що відповідає сучасному рівню розвитку науки і мистецтва та відбиває актуальну проблематику всіх видів хореографії та методики її викладання. Вона повинна мати внутрішню єдність і відображати хід та результати розробки обраної теми, яка є актуальною та пов'язана з основними напрямками розвитку хореографічного мистецтва та науковими дослідженнями, які проводяться у ЗВО. Її метою є творчий пошук, розробка теоретичних підходів до вирішення проблем, питань та внесення пропозицій з наступною реалізацією висунутих положень у творчий (балетмейстерській) роботі.

Зміст теоретичної частини відображає роботу магістранта на всіх етапах виконання кваліфікаційної роботи, висвітлює відповідність авторського викладу матеріалу методичним вимогам.

Виклад матеріалів теоретичної частини передбачає:

- формулювання проблеми, аналіз стану її розв'язання за матеріалами вітчизняних і закордонних публікацій, обґрунтування мети й завдань дослідження;
- визначення об'єкта, предмета та методів дослідження проблеми;
- аналіз аналогів та прототипів досліджуваних об'єктів;
- узагальнення отриманого матеріалу;
- виконання висновків та пропозицій щодо практичного використання та реалізації в балетмейстерській роботі;

Інформацію можна доповнити ілюстраціями, ескізами, таблицями, схемами, малюнками та ін., які виносяться в додатки. В процесі виконання теоретичної частини слід застосовувати методичні й технічні прийоми підготовки кваліфікаційної роботи.

2.2.2. Загальні вимоги до творчого проекту кваліфікаційної роботи.

Творчий проект балетмейстерської роботи розробляється на основі висунутих положень теоретичної частини.

Композиційний та постановчий плани балетмейстерської роботи повинні бути тематично узгодженими із теоретичними дослідженнями кваліфікаційної роботи. Вони є практичним результатом наукового аналізу, теоретичних розробок і наукових висновків, пов'язаних із актуальними проблемами хореографічного мистецтва, що забезпечують якісну практичну реалізацію матеріалів в творчий (балетмейстерській) роботі.

Композиційний план повинен містити такі складові:

- ідейно-тематичний аналіз (тема, ідея, вид, жанр, форма, час дії, місце дії);
- дійові особи та їх стисла характеристика;
- лібрето та розгорнутий зміст;
- драматургія;

- музичний аналіз;
- зображення та опис костюмів, реквізиту;
- світлова партитура.

Постановчий план повинен базуватися на всіх розробках композиційного плану. Він містить всю композиційну побудову твору в графічному зображенні. Малюнки повинні фіксувати місце знаходження виконавців та їх переміщення по сценічному простору. Кожен окремих малюнок супроводжується стислим описом рухів, що виконуються та зазначенням кількості тактів.

2.2.3. Загальні вимоги до практичної частини кваліфікаційної роботи.

Балетмейстерська робота на здобуття кваліфікації магістр з хореографії передбачає створення хореографічної сюїти або розгорнутої хореографічної композиції. Основні вимоги:

- хореографічна сюїта або розгорнута хореографічна композиція має тривалість від 5 до 15 хвилин;
- може бути створена на основі музики та лексики різних видів хореографічного мистецтва – народного, класичного, сучасного, бального;
- має бути сюжетною або тематичною за вибором магістра-випускника з обов'язковим узгодженням з керівником кваліфікаційної роботи;
- тематика та зміст твору є практичним результатом наукового аналізу, теоретичних розробок і висновків, пов'язаних із актуальними проблемами українського суспільства та за своєю ідеєю відповідати естетичному та національному вихованню людей, розвитку їх свідомості та культури;
- за структурою сюїти або хореографічна композиція повинна бути створена за всіма композиційними законами сучасного хореографічного мистецтва з урахуванням першоджерел та характерних ознак в основі кожного мистецтва; обов'язковим є вірне трактування музичного твору, правильна та яскрава драматургічна побудова.

В процесі виконання практичної частини слід застосувати методичні й технічні прийоми підготовки кваліфікаційної роботи магістра на основі знань дисципліни «Мистецтво балетмейстера».

2.3. Загальні рекомендації до оформлення кваліфікаційної роботи.

Загальними вимогами до викладення матеріалу у теоретичній частині кваліфікаційної роботи є чіткість побудови, логічна послідовність, переконлива аргументація, точність у визначеннях, конкретність у викладенні результатів роботи, обґрунтування висновків та рекомендацій. На її оформлення поширюються вимоги «Методичних рекомендацій до виконання і захисту магістерських робіт для студентів напряму підготовки 024 Хореографія».

Вона містить виклад основних теоретичних положень, науково-практичних досліджень здобувача відповідно до обраної теми кваліфікаційної роботи його ступеню обізнаності та здатностей працювати в тому чи іншому напрямі. Теоретична частина повинна коротко і чітко розкривати творчий задум,

теоретичні аспекти та можливості їх практичного втілення в балетмейстерській роботі.

Творчий проект повинен складатись з композиційного та постановчого планів балетмейстерської роботи.

Композиційний план повинен в органічній єдності розкривати тему, ідейний зміст та драматургічний розвиток змісту балетмейстерської роботи з докладним рішенням конкретних хореографічних форм його втілення. На його оформлення поширюються вимоги навчально-методичних матеріалів до курсу «Мистецтво балетмейстера», а також методичного посібника «Хореографічна композиція».

Постановчий план балетмейстерської роботи виконується у формі таблиці.

Загальний обсяг матеріалів теоретичної розробки творчого проекту має бути від 25 до 35 сторінок разом. Список використаних інформаційних джерел приблизно 20-30 найменувань. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає від 60 до 70 сторінок (не враховуючи додатки). Текст комп'ютерного набору формату А4, шрифтом Times New Roman, 14 розмір, міжрядковий інтервал 1,5 Lines. Обсяг додатків визначається магістрантом та узгоджується з науковим керівником.

Кваліфікаційну роботу необхідно надрукувати за допомогою комп'ютерної техніки та переплести у жорстку палітурку (колір значення не має).

Вона має бути підписана керівником не пізніше встановленого терміну і в порядку, визначеному змістом роботи.

У разі затримки виконання графіка подання окремих розділів на два і більше тижнів керівник повідомляє про це деканат факультету для проведення відповідної роботи. У разі неможливості подальшого виконання графіка здобувачу надається академічна відпустка (за наявності об'єктивних обставин) або здобувач відраховується за невиконання графіка навчального процесу (за відсутності об'єктивних обставин).

3. Організація та порядок захисту кваліфікаційної роботи.

3.1 Попередній захист кваліфікаційної роботи.

Попередній захист кваліфікаційних робіт відбувається за місяць до офіційного захисту. Попередній захист кваліфікаційних робіт відбувається на засіданні випускової кафедри, рішенням якої здобувачі допускаються або не допускаються до захисту кваліфікаційних робіт перед ДЕК.

Для проведення попереднього захисту здобувач повинен представити теоретичну частину творчого проекту в друкованому вигляді, не переплетену у жорстку палітурку, проектну частину балетмейстерської роботи, виконану, або на завершальній стадії, авторську хореографічну сюту (розгорнуту композицію), відгук керівника кваліфікаційної роботи, результати перевірки на плагіат. Здобувач повинен бути готовим коротко доповісти про основний зміст роботи.

3.1.2. Проведення попереднього захисту проводиться перед кафедральною комісією у складі трьох висококваліфікованих викладачів. Результати попереднього захисту оформлюються у вигляді висновку кафедральної комісії, в якій зазначається рівень готовності роботи та рішення про допуск (недопуск) до захисту перед ЕК. За результатами попереднього захисту кафедра ухвалює рішення про допуск кваліфікаційної роботи магістра до захисту ДЕК.

3.1.3 Кафедра може вимагати від здобувача доопрацювання кваліфікаційної роботи та визначити відповідні завдання. Рішення про допуск кваліфікаційної роботи до захисту в ЕК після доопрацювання приймають спільно керівник та завідувач кафедри.

3.2. Допуск до захисту.

3.2.1 До захисту кваліфікаційної роботи допускаються магістранти, які повністю виконали навчальний план та підготували кваліфікаційну роботу. Відповідальність за виконання індивідуального навчального плану покладається на магістранта.

Магістрант, який своєчасно не виконав індивідуальний навчальний план, до захисту не допускається та відраховується з закладу вищої освіти. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Допуском кваліфікаційної роботи магістра до захисту є позитивний відгук керівника та результати перевірки на наявність плагіату.

3.2.2. Відгук керівника. Повністю підготовлена до захисту кваліфікаційна робота представляється керівникові, який ще раз проглядає роботу в цілому. Свої міркування він висловлює в письмовому вигляді. Відгук пишеться в довільній формі, проте має містити загальні положення. Перш за все у відгуку вказується відповідність виконаної кваліфікаційної роботи зі спеціальності, за якою ДЕК надано право проведення захисту. Керівник кваліфікаційної роботи стисло характеризує виконану роботу, відзначає її актуальність, теоретичний рівень і практичне значення, повноту, глибину вирішення поставлених питань, а також дає оцінку готовності такої роботи до захисту. Закінчується відгук керівника вказівкою на ступінь відповідності її вимогам, що пред'являються до випускних робіт магістратури.

3.2.3. Рецензування кваліфікаційної роботи магістра.

Рецензування кваліфікаційної роботи здійснює фахівець тієї області знань, тематики якої торкається дослідження. Рецензент зобов'язан провести кваліфікований аналіз сутності та основних положень кваліфікаційної роботи, а також оцінити актуальність вибраної теми, самостійність підходу до її розкриття, наявність власної точки зору, уміння користуватися методами наукового дослідження, ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій, достовірність отриманих результатів, їхню новизну й практичне значення.

Разом з позитивними сторонами кваліфікаційної роботи наголошуються й недоліки, зокрема, указуються відступи від логічності й науковості викладу матеріалу, виявляються фактичні помилки тощо.

Відповідальність за організацію рецензії на кваліфікаційну роботу та її якість несе керівник та завідувач випускової кафедри. Здобувач має право самостійно організувати рецензію на виконану кваліфікаційну роботу. Рецензентами випускних робіт магістрів можуть бути наукові працівники або керівники провідних творчих колективів, організацій та установ за профілем кваліфікаційної роботи.

Рецензії повинні бути підписані рецензентом та завірені печаткою установи, в якій він працює (співпрацює) у встановленому там порядку.

Автор кваліфікаційної роботи ознайомлюється зі змістом рецензії, щоб він міг заздалегідь підготувати відповіді по суті зроблених рецензентами зауважень (прийняти або аргументовано їх спростувати під час захисту).

Закінчена кваліфікаційна робота разом з довідкою про виконання індивідуального плану за освітньо-професійною програмою магістра, а також відгуком наукового керівника і рецензіями фахівців представляється в Екзаменаційну комісію перед захистом.

3.3. Захист кваліфікаційної роботи

3.3.1 Захист кваліфікаційних робіт та оформлення відповідних документів регулюють: положення про організацію освітнього процесу у Харківській державній академії культури, рекомендації про створення, організацію і роботу державної екзаменаційної (кваліфікаційної) комісії у вищих навчальних закладах України, що затверджується МОН України, нормативні документи академії.

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні ДЕК за участю не менше як половини її складу з обов'язковою присутністю голови комісії.

3.3.2. Процедура захисту передбачає:

- презентація балетмейстерської роботи;
- доповідь здобувача про зміст роботи;
- запитання до автора;
- відповіді здобувача на запитання членів ДЕК;
- оголошення відгуку наукового керівника та рецензента;
- заключне слово здобувача вищої освіти;
- оголошення рішення комісії про оцінку роботи.

3.3.3. Доповіді здобувачів необхідно підготувати заздалегідь у формі виступу, в якому доцільно висвітлити такі важливі питання:

- обґрунтування актуальності теми дослідження;
- мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження; що вдалося встановити, виявити, довести; якими методами це досягнуто;
- висновки, які були отримані під час дослідження запропонованої теми;

- елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичних рекомендаціях;
- труднощі, з якими довелося зіткнутися в процесі дослідження або під час реалізації творчого проекту;
- виконання творчої частини;
- положення, які не знайшли підтвердження.

У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження керівника та рецензента. Доповідь здобувача на захисті кваліфікаційної роботи магістра – **10-15 хвилин**.

Захист кваліфікаційної роботи фіксується у протоколі ДЕК.

3.3.4. При оцінюванні випускної кваліфікаційної роботи слід зважати на те, що здобувач повинен уміти:

- планувати та проводити фундаментальні та прикладні наукові дослідження сфери хореографії;
- продукувати креативні ідеї, обговорювати їх в команді, розробляти алгоритм їх практичного втілення в арт-проекті та ефективно вирішувати завдання по його реалізації;
- створювати розгорнуту хореографічну сюїту або композицію;
- вести бібліографічний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- використовувати методи наукового та практичного дослідження, модифікувати наявні та розробляти нові методи з огляду на завдання конкретного дослідження;
- обробляти отримані дані, аналізувати й синтезувати їх на базі відомих літературних та відео джерел та показників роботи різних установ галузі культури тощо;
- використовувати результати досліджень відповідно до сучасних вимог при створенні хореографічного номеру;
- поважати різноманітність та мультикультурність.
- розробляти та управляти творчими проектами.

Якість виконання роботи та результати її захисту визначаються за національною шкалою, шкалою оцінювання ECTS і сумою балів до 100, відповідно до розроблених критеріїв оцінювання кваліфікаційної роботи. Визначальними критеріями при цьому виступають самостійність, загальна творча й наукова активність, повнота обґрунтування прийнятих рішень, практична значимість висновків та пропозицій, уміння магістранта вести дискусію, аргументовано захищати свою концепцію і робити висновки.

Балетмейстерська робота та її проект визначаються за національною шкалою, шкалою оцінювання ECTS і сумою балів до 100, відповідно до розроблених критеріїв оцінювання кваліфікаційної роботи. Визначальними критеріями при цьому виступають самостійність, загальна творча й наукова активність, ідейно-

художній рівень балетмейстерської роботи, виконання проекту балетмейстерської роботи та якість представлених матеріалів.

3.3.5. Рішення про оцінювання підготовки та захисту кваліфікаційної роботи приймається комісією ДЕК і оголошується головою ДЕК на відкритому засіданні в день захисту.

Магістранти, які виявили найкращий рівень готовності до професійної діяльності, можуть бути рекомендовані до вступу в аспірантуру, у Національну хореографічну спілку України, представникам культурних та мистецьких фірм, організацій, центрів та навчальних закладів для наступного працевлаштування. У протоколі ДЕК вказується рішення про присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 024 Хореографія і записи щодо рекомендацій.

Після успішного захисту оригінали кваліфікаційних робіт (з копіями на електронних носіях) та супровідні документи здаються секретарем ДЕК в архів ХДАК, а їхні електронні копії – в архів кафедри, яка веде електронну картотеку кваліфікаційних робіт (кваліфікаційні роботи в електронному вигляді зберігаються доки не мине потреба).

3.3.6. У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, державна комісія встановлює, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

3.3.7. Здобувачі, які не захистили кваліфікаційну роботу, мають право на повторну державну атестацію з наступного навчального року протягом трьох років після відрахування із закладу вищої освіти у період роботи ДЕК згідно з затвердженням графіком.

В інших випадках повторний захист кваліфікаційної роботи допускається з дозволу Міністерства культури та інформаційної політики України.

3.4. Зберігання кваліфікаційних робіт.

Кваліфікаційні роботи зберігаються в приміщенні академії протягом 5 років. Після закінчення термінів зберігання зазначені роботи знищуються, про що складається відповідний документ (акт). Окремі роботи, які мають наукову, практичну та мистецьку цінність передаються на зберігання до архиву академії. У разі необхідності передачі кваліфікаційної роботи установі для реалізації творчого проекту, з роботи знімається копія.

ДОДАТКИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет хореографічного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
зі спеціальності 024 «Хореографія»

на тему: _____

Склад кваліфікаційної роботи:

- теоретична частина творчого проекту
- творчий проект – хореографічна сюїта (або композиція)

(назва)

виконавець: здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня
денної / заочної форми навчання

(ІМ'Я, ПРІЗВИЩЕ)

керівник кваліфікаційної роботи:

(вчене звання)

(посада)

(ІМ'Я, ПРІЗВИЩЕ)

Допущено до захисту: «_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(розшифрування підпису)

Оцінка _____ / _____ / _____
(за нац. шкалою, бали, ECES)

Харків – 2024

Зразок оформлення зміст кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ (МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ: повинні містити аналіз наукової та спеціалізованої літератури за темою роботи та аналіз джерел і матеріалів відображених в балетмейстерській роботі).	
1.1. Назва підрозділу.....	
1.2. Назва підрозділу.....	
1.3. Назва підрозділу.....	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНИХ АНАЛОГІВ ТА ПРОТОТИПІВ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ (аналіз вже існуючих хореографічних творів, які співпадають з творчим замислом студента за темою або ідеєю, музичним матеріалом, образними характеристиками тощо).....	
2.1. Назва підрозділу.....	
2.2. Назва підрозділу.....	
2.3. Назва підрозділу.....	
ВИСНОВКИ	
ТВОРЧИЙ ПРОЕКТ	
РОЗДІЛ 1. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ (хореографічної композиції).....	
1.1. Основні характеристики хореографічного твору	
1.2. Дійові особи та їхня стисла характеристика	
1.3. Лібрето	
1.4. Розгорнутий зміст	
1.5. Драматургія.....	

1.6.	Музичний аналіз
1.7.	Костюми (зображення та опис)
1.8.	Реквізит (зображення та опис)
1.9.	Світлова партитура

**РОЗДІЛ 2. ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ
(хореографічної композиції).....**

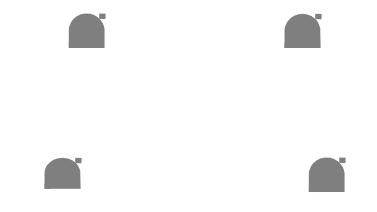
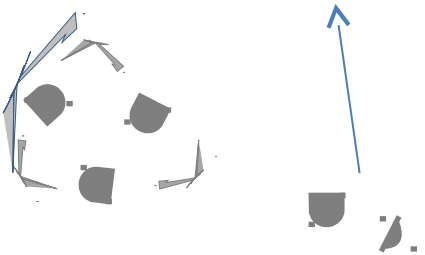
ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ.....

Зразок постановчого плану

ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ (КОМПОЗИЦІЇ)

Малюнок	Анотація до дії
	1–24 т-т. виконавці знаходяться на сцені на опис 25-26 т-т. опис.....
	33–36 т-т. опис.....

Зразок оформлення вступу до теоретичної частини творчого проекту

ВСТУП

Актуальність теми **кваліфікаційної роботи (або Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи).**

Мета –

Завдання: **проаналізувати; осмислити; вивчити.... тощо.**

Об'єкт – це визначення напрямку дослідження явища або процесу (тобто це ваша тема роботи).

Предмет – міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Саме на предмет дослідження спрямована **основна увага магістра**, оскільки він змістовно визначає ідею (назву) кваліфікаційної роботи, яка зазначається на титульному аркуші.

вивчити; використати.....

Методи дослідження обраної теми

Перераховують **використані наукові методи** та змістовно визначають, **що саме досліджувалось кожним методом для досягнення поставленої в роботі мети.** Вибір методів повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Практичне значення ...

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи складається з (перераховують усі структурні елементи кваліфікаційної роботи з обов'язковим зазначенням **повного обсягу роботи та обсягу основного тексту.** Вказують загальну кількість додатків, рисунків, таблиць, кількість найменувань у списку використаних джерел).